

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ **È È** **ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ** κατά **ΕΛΛΑΔΑΣ**

(Προσφυγή αριθ. 72285/01)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

10 Φεβρουαρίου 2005

Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται από το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης. Μπορεί να υποστεί τυπικές διορθώσεις.

-Ακριβές αντίγραφο.

Στρασβούργο, 10.2.2005

(υπογραφή) S. NIELSEN – Γραμματέας Τμήματος

Στην υπόθεση È È και λοιπών κατά Ελλάδας,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα), συνεδριάζοντας σε δικαστικό συμβούλιο αποτελούμενο από τους:

Κύριο Λ. ΛΟΥΚΑΪΔΗ, *πρόεδρο,*

Κύριο Κ.Λ. ΡΟΖΑΚΗ,

Κυρία F. TULKENS,

Κύριο P. LORENZEN,

Κυρία N. VAJIC,

Κύριο D. SPIELMANN,

Κύριο S.E. JEBENS, *δικαστές,*

και τον κύριο S. NIELSEN, *γραμματέα τμήματος.*

Αφού διασκέφθηκε σε συμβούλιο στις 20 Ιανουαρίου 2005,

Εκδίδει την πιο κάτω απόφαση, η οποία ελήφθη την ημερομηνία αυτή:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση έχει εισαχθεί με μία προσφυγή (αριθ. 72285/01) στρεφόμενη κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας από είκοσι τρεις υπηκόους του Κράτους αυτού («οι προσφεύγοντες»), των οποίων τα ονόματα αναγράφονται στο συνημμένο παράρτημα και οι οποίοι προσέφυγαν ενώπιον του Δικαστηρίου στις 7 Ιουνίου 2001 δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Οι προσφεύγοντες εκπροσωπούνται από τον κύριο Σ. Τζουβελόπουλο, τον κύριο Α. Μαθιουδάκη και την κυρία Δ. Τζουβελοπούλου, δικηγόρους του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από τους απεσταλμένους του αντιπροσώπου της, κύριο Σ. Σπυρόπουλο, σύμβουλο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και κύριο Κ. Γεωργιάδη, πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Οι προσφεύγοντες παραπονέθηκαν ειδικότερα υπό το πρίσμα του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης για την διάρκεια μιας διοικητικής διαδικασίας.

4. Η προσφυγή ανατέθηκε στο πρώτο τμήμα του Δικαστηρίου (άρθρο 52 § 1 του κανονισμού). Μέσα σε αυτό, το συμβούλιο που ανέλαβε να εξετάσει την υπόθεση (άρθρο 27 § 1 της Σύμβασης) συστάθηκε σύμφωνα με το άρθρο 26 § 1 του κανονισμού.

5. Με απόφαση της 25 Σεπτεμβρίου 2003, το Δικαστήριο κήρυξε την προσφυγή εν μέρει παραδεκτή.

6. Τόσο οι προσφεύγοντες όσο και η Κυβέρνηση κατέθεσαν γραπτές παρατηρήσεις επί της ουσίας της υπόθεσης (άρθρο 59 § 1 του κανονισμού).

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

7. Οι προσφεύγοντες είναι υπάλληλοι του Ιδρύματος Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΙΚΑ).

8. Στις 4 Δεκεμβρίου 1991, οι προσφεύγοντες κατέθεσαν ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών μία αγωγή κατά του ΙΚΑ με την οποία ζητούσε την καταδίκη του τελευταίου στην καταβολή ενός επιδόματος επί του μισθού τους, ύψους 162.396 δραχμών (477 ευρώ).

9. Στις 23 Ιουλίου 1993, το δικαστήριο δέχθηκε την αγωγή των προσφευγόντων και καταδίκασε το ΙΚΑ να τους καταβάλει ποσά μεταξύ 20.820 και 162.396 δραχμών (απόφαση αριθ. 6476/1993).

10. Στις 14 Δεκεμβρίου 1993, το ΙΚΑ άσκησε έφεση κατά της απόφασης αυτής.

11. Στις 30 Σεπτεμβρίου 1996, το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών εξαφάνισε την προσβληθείσα απόφαση (απόφαση αριθ. 3996/1996).

12. Στις 30 Απριλίου 1997, οι προσφεύγοντες άσκησαν αίτηση αναίρεσης.

13. Στη συνέχεια, το Ελληνικό Κοινοβούλιο υιοθέτησε τον νόμο 2721/1999, ο οποίος απέκλειε την αίτηση αναίρεσης ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας για τις διαφορές που είχαν οικονομικό αντικείμενο κατώτερο των 500.000 δραχμών και διέτασσε την κατάργηση οποιασδήποτε σχετικής δικαστικής διαδικασίας που τυχόν εκκρεμούσε ενώπιον του δικαστηρίου αυτού. Το άρθρο 52 § 2 του νόμου αυτού προέβλεπε εν τούτοις ότι τα πρόσωπα που είχαν ήδη ασκήσει αίτηση αναίρεσης διέθεταν μία προθεσμία εξήντα ημερών από τις 16 Σεπτεμβρίου 1999 (δηλαδή από την ημερομηνία δημοσίευσης του νόμου), για να υποστηρίξουν το γεγονός ότι η διαφορά είχε γι'αυτά σημαντικές οικονομικές επιπτώσεις ικανές να δικαιολογήσουν την συνέχιση της διαδικασίας. Οι προσφεύγοντες δεν έκαναν χρήση της δυνατότητας αυτής.

14. Στις 19 Φεβρουαρίου 2001, οι προσφεύγοντες ενημερώθηκαν από την γραμματεία του Συμβουλίου της Επικρατείας ότι, με την απόφαση αριθ. 3287 της 18 Δεκεμβρίου 2000, η διαδικασία της αναίρεσής τους κατά της απόφασης αριθ. 3996/1996 του Διοικητικού Εφετείου καταργήθηκε κατ'εφαρμογήν των διατάξεων του νόμου 2721/1999.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

I. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

15. Οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι η διάρκεια της διαδικασίας παραγνώρισε την αρχή της «λογικής προθεσμίας», όπως αυτή προβλέπεται από το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης, το οποίο έχει ως εξής:

«Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή (...) εντός λογικής προθεσμίας, υπό δικαστηρίου (...) το οποίον θα αποφασίση (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...)»

16. Η Κυβέρνηση αντικρούει την θέση αυτή. Επικαλείται την πολυπλοκότητα της υπόθεσης και εκτιμά ότι τα επιληφθέντα δικαστήρια αποφάνθηκαν μέσα σε λογικές προθεσμίες.

17. Η περίοδος που πρέπει να ληφθεί υπόψη άρχισε στις 4 Δεκεμβρίου 1991, με την κατάθεση της αγωγής ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών και έληξε στις 18 Δεκεμβρίου 2000, με την πράξη αριθ. 3287/2000 του Συμβουλίου της Επικρατείας. Διήρκεσε επομένως εννέα χρόνια και δεκατέσσερις ημέρες, για τρεις βαθμούς δικαιοδοσίας.

18. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας μας διαδικασίας εκτιμάται σύμφωνα με τις συνθήκες της υπόθεσης και λαμβανομένων υπόψη των κριτηρίων που έχουν καθιερωθεί από την νομολογία του, και ειδικότερα της πολυπλοκότητας της υπόθεσης, της συμπεριφοράς των προσφευγόντων και εκείνης των αρμοδίων αρχών, καθώς και του αντικειμένου της διαφοράς για τους ενδιαφερόμενους (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Frydlender κατά Γαλλίας* [GC], αριθ. 30979/96, § 43, CEDH 2000-VII).

19. Το Δικαστήριο έχει χειριστεί πολλές φορές υποθέσεις που εγείρουν ζητήματα παρόμοια με εκείνα της προκείμενης υπόθεσης και έχει διαπιστώσει την παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης (βλέπε την πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Frydlender*).

20. Αφού εξέτασε όλα τα στοιχεία που του υποβλήθηκαν, το Δικαστήριο θεωρεί ότι η Κυβέρνηση δεν εξέθεσε κανένα γεγονός ή επιχείρημα που να μπορεί να οδηγήσει σε διαφορετικό συμπέρασμα στην παρούσα περίπτωση. Λαμβανομένης υπόψη της νομολογίας του

πάνω στο ζήτημα αυτό, το Δικαστήριο εκτιμά ότι, εν προκειμένω, η διάρκεια της επίδικης διαδικασίας είναι υπερβολική και δεν ανταποκρίνεται στην απαίτηση της «λογικής προθεσμίας».

Επομένως, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1.

II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

21. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης,

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της και εάν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου Μέρους επιτρέπει την ατελή μόνον επανόρθωση των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο επιδικάζει στον ζημιωθέντα διάδικο, εφόσον συντρέχει λόγος, μία δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Ζημία

22. Για την υλική ζημία, οι προσφεύγοντες αξιώνουν την καταβολή του ποσού που αποτελούσε το αντικείμενο της αγωγής τους ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, ήτοι 477 ευρώ ο καθένας, προσαυξημένου κατά το ποσοστό του πληθωρισμού της επίδικης περιόδου, ήτοι συνολικά 1.640 ευρώ ο καθένας. Επικουρικά, αξιώνουν την καταβολή του ποσού που αποτελούσε το αντικείμενο της αγωγής τους ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, προσαυξημένου με τους νόμιμους τόκους από την κατάθεση της αγωγής τους μέχρι σήμερα, ήτοι συνολικά 2.230,63 ευρώ ο καθένας. Υποστηρίζουν ότι, αν η διαδικασία δεν είχε παραταθεί τόσο πολύ, το Συμβούλιο της Επικρατείας δεν θα είχε δεσμευτεί από τον νόμο 2721/1999 και θα τους είχε αναμφίβολα επιδικάσει τα εν λόγω ποσά. Για την ηθική βλάβη, αξιώνουν 2.347,76 ευρώ ο καθένας.

23. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι δεν υπάρχει αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της επικαλούμενης υλικής ζημίας και της διάρκειας της διαδικασίας. Ισχυρίζεται εξάλλου ότι η διαπίστωση της παραβίασης θα συνιστούσε αφ'εαυτής μία επαρκή δίκαιη αποζημίωση για την αποκατάσταση της ηθικής βλάβης που υπέστη.

24. Το Δικαστήριο συντάσσεται προς την άποψη της Κυβέρνησης ως προς το αίτημα των προσφευγόντων για την υλική ζημία. Υπονθυμίζει ως προς τούτο ότι έχει απορρίψει την αιτίαση των προσφευγόντων την ελκόμενη από το δικαίωμά τους για σεβασμό της περιουσίας του ως αβάσιμη (*Γιαμάς και λοιποί κατά Ελλάδα* (déc.), no. 72285/01, 29 Αυγούστου 2002). Κατά συνέπεια, τίποτε δεν δικαιολογεί την επιδίκαση αποζημίωσης για τον λόγο αυτό.

25. Το Δικαστήριο εκτιμά αντιθέτως ότι η παράταση της επίδικης διαδικασίας πέρα από την «λογική προθεσμία» προξένησε στους προσφεύγοντες βέβαιη ηθική βλάβη, η οποία δικαιολογεί την επιδίκαση αποζημίωσης. Αποφαινόμενο κατά δίκαιη κρίση, σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης, επιδικάζει από κοινού στους προσφεύγοντες 34.500 ευρώ για την αιτία αυτή, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται για τον φόρο.

B. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

26. Οι προσφεύγοντες αξιώνουν 952 ευρώ ο καθένας για τα έξοδα και την δικαστική δαπάνη στα οποία υποβλήθηκαν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου, βάσει αποδείξεων.

27. Η Κυβέρνηση εκτιμά ότι οι αξιώσεις των προσφευγόντων για την αιτία αυτή είναι υπερβολικές. Βεβαιώνει ότι τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν στην Ελλάδα δεν μπορούν να επιδικαστούν και ότι ποσό προς επιδίκαση για τα έξοδα και την δικαστική δαπάνη στα οποία

υποβλήθηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου δεν θα μπορούσε να υπερβεί το συνολικό ποσό των 1.000 ευρώ.

28. Σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η επιδίκαση εξόδων και δικαστικής δαπάνης στη βάση του άρθρου 41 προϋποθέτει την απόδειξη της πραγματικότητας και της αναγκαιότητάς τους και, επιπλέον, του εύλογου χαρακτήρα του ύψους τους (*Ιατρίδης κατά Ελλάδας* (δίκαιη ικανοποίηση) [GC], no. 31107/96, § 54, CEDH 2000-XI).

29. Σε ό,τι αφορά τα έξοδα και την δικαστική δαπάνη στα οποία υποβλήθηκε ο προσφεύγων στην Ελλάδα και για τα οποία προσκομίζεται απόδειξη, το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι η διάρκεια μιας διαδικασίας μπορούσε να επιφέρει μία αύξηση των εξόδων και της δικαστικής δαπάνης του προσφευγόντος ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και ότι πρέπει επομένως να ληφθεί υπόψη το γεγονός αυτό (βλέπε, μεταξύ άλλων, *Caruano κατά Ιταλίας*, απόφαση της 25 Ιουνίου 1987, série A no. 119-A, σελ. 15, § 37). Εξάλλου, το Δικαστήριο δεν έχει λόγο να αμφιβάλει για την αναγκαιότητα των εξόδων που σχετίζονται με την διαδικασία ενώπιόν του, για τα οποία επίσης προσκομίζεται απόδειξη. Λαμβανομένου υπόψη του εύλογου χαρακτήρα των ζητούμενων ποσών, το Δικαστήριο δέχεται το αίτημα αυτό εξ ολοκλήρου και επιδικάζει από κοινού στους προσφεύγοντες 21.896 ευρώ για τα έξοδα και την δικαστική δαπάνη σχετικά με την διαδικασία ενώπιό του και ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται για τον φόρο.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

30. Το Δικαστήριο κρίνει προσήκον να βασίσει το επιτόκιο των τόκων υπερημερίας στο επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. *Αποφαίνεται ότι* υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.

2. *Αποφαίνεται ότι*

α) το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλει από κοινού στους προσφεύγοντες, μέσα σε τρεις μήνες από την ημέρα κατά την οποία η απόφαση θα καταστεί τελεσίδικη σύμφωνα με το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης, τα ακόλουθα ποσά:

i. 34.500 (τριάντα τέσσερις χιλιάδες πεντακόσια) ευρώ για την ηθική βλάβη,

ii. 21.896 (είκοσι μία χιλιάδες οκτακόσια ενενήντα έξι) ευρώ για έξοδα και δικαστική δαπάνη,

iii. οποιοδήποτε ποσό που μπορεί να οφείλεται για τον φόρο,

β) από τη λήξη της προθεσμίας αυτής και μέχρι την καταβολή, το ποσό αυτό θα προσαυξηθεί με τόκους υπολογιζόμενους με επιτόκιο ίσο με το επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, το οποίο θα ισχύει κατά την εν λόγω περίοδο, προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

3. *Απορρίπτει* το αίτημα δίκαιης αποζημίωσης κατά τα λοιπά.

Συντάχθηκε στη γαλλική γλώσσα και στη συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 10 Φεβρουαρίου 2005 κατ'εφαρμογή του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του κανονισμού.

(υπογραφή)

Søren NIELSEN

(υπογραφή)

Λουκής ΛΟΥΚΑΪΔΗΣ

Γραμματέας

Πρόεδρος

Κατάλογος των προσφευγόντων

FǼ È È

GǼ È È

HǼ È È

IǼ È È

ÍǼ È È

ÎǼ È È

ÏǼ È È

ÌǼ È È

JǼ È È

FǼǼ È È

FFǼ È È

FGǼ È È

FHǼ È È

FIǼ È È

FÍǼ È È

FÎǼ È È

FÏǼ È È È

FÌǼ È È

FJǼ È È

GFǼ È È

GFIǼ È È

GGǼ È È È

GHǼ È È

Ακριβής μετάφραση του συνημμένου
εγγράφου από τα γαλλικά.

Αθήνα, 18 Μαρτίου 2005

Ο μεταφραστής

Αλέξανδρος Πετροτσόπουλος